

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Journalistihka giellagáhtten 3

10 oahppočuoggá

Sámi journalistihka bachelorprográmma

1 Oahpu namma

Sámegillii: Journalistihka giellagáhtten 3

Norsk: Språkrøkt i journalistikken 3

English: Journalism Language Development 3

2 Oppalaš diedut oahpu birra

- Oahpu koda: JOU 117-3
- Viidodat: 10 oahppočuoggá (ECTS)
- Oahpu lágideapmi: Luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttaoahpahussan.

3 Oahpu gullevažuohta

Oahppu lea geatnegahtton oassi Sámi journalistihka bacheloroahpus ja dát lea goalmát oassi oahppoollisvuodas «Journalistihka giellagáhtten».

4 Sisabeassangáibádusat

Studeanttat fertejit leat čađahan Journalistihka giellagáhtten 2 dahje vástideaddji oahpu ovdal besset Journalistihka giellagáhtten 3:ii.

Jos leat sajít, de sáhttet olggobeale/ eksterna ohccit ohcat dán ohppui. Ohccit fertejit deavdit Sámi allaskuvlla vuodđooahpuid oppalaš sisaváldingáibádusaid ja fertejit leat čađahan Journalistihka giellagáhtten 2 dahje vástideaddji oahpu.

Sisabeassanvuodđu sáhtta leat juogo oppalaš lohkan gelbbolašvuohta (čađahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje reálagelbbolašvuohta. Sámegiela gáibádusa sáhtta deavdit čuovvovaš vugiid mielde: Norgga joatkkaskuvllas sámegiella 1. dahje 2. giellan 2, Suoma logahagas eatnigielladutkkus dahje lohkan sámegiela vierrogiellan ja Ruota gymnásas eatnigiellan (modersmål 200 čuoggá) dahje odđaaigásaš giellan (moderna språk 200-300 čuoggá) dahje vástideaddji sámegieloahppu doaibmi njuolggadusaid mielde. Sámegiela gáibádusa sáhtta maid deavdit sámegiela lohkanbadjeoahpuin, 30 oahppočuoggá, dahje vástideaddji oahpuin dahje ceavzit giellageahččaleami maid Sámi allaskuvla lágida. Jus lea eahpesihkarvuohta man dási gelbbolašvuohta ohccis lea, de ášši ovddiduvvo fágalaš árvoštallamii ja meannuduvvo dán vuodul.

5 Oahpahusgiella

Oahpahusgiella lea davvisámegiella, muhto skandináva gielat ja engelasgiella sáhttet geavahuvvot. Eará gielaid oahpahus dulkojuvvo dárbbu mielde. Oahpahus eangalsgillii ii dulkojuvvo.

6 Sisdoallu

Journalistihka giellagáhtten 3:žis deattuhuvvo sámi árbevirolaš máinnastan- ja mitalanvuohki ja sátneráju riggudahttin.

Logaldallamiin ja hárjehusain gieđahallojit sámi árbevirolaš gielalaš váikkuhanvuogit: máinnastan- ja muitalanvuohki, sátneriggodat, dajaldagat ja sátnevádjaset. Studeantat čikŋot featurečállimii ja guorahallet kritihkalaččat iežaset ja eará featurečállošiid sisdoalu, stiilla ja gielalaš váikkuhanvugiid. Sii guorahallet maid daid giela iešvuodaid mat váikkuhit stiilli, ovdamearkka dihte cealkkarytmma, cealkkahámiid, giellagovaid (metaforaid), sátneválljemiid ja áššiid mat duddjojit logahahttivuoda ja áddehahttivuoda. Journalistihkas čielga ja njuovžilis giella lea dehálaš. Studeantat ohppet njálmmálaš ovdanbuktima vai sin ođđasat ja dieđut leat áddehahttin.

7 Oahppanjoksosat

Máhttu ja diehtu:

Studeanta

- ádde manne sátneriggodat lea dehálaš journalisttalaš barggus
- máhtta čohkket sániid ja dajaldagaid ja ráhkadit sátnebánkku
- hálddaša sihke giellastiillaid ja giellaretorihka
- máhtta geavahit oahpu journalisttalaš teavsttaid čáledettiin

Gálggat:

Studeanta

- máhtta riektáčállima
- diehtá mo gielain sáhtta stoahkat ja mo sáhtta hervet rikkis gielain iežas čállošiid dahje reportášaid
- diehtá mo áiccademiin čilge ođđasiid, dáhpáhusaid, fearániid dahje olbmuid dili
- hálddaša gielalaš dárkil- ja deaivilvuoda
- diehtá mo govvidit sihke iežas ja earáid dovdduid gielalaččat ja máhtta geavahit áiccadeami veahkkin go ráhkada reportášaid
- máhtta divvut čállinmeattáhusaid earáid teavsttain

Oppalaš gelbbolašvuoha:

Studeanta

- máhtta geavahit sámi árbevirolaš máinnastan- ja muitalanvuogi, sátneráju, sátnevádjasiid ja dajaldagaid ávkin journalisttalaš teavsttaid dahkamis
- máhtta riektáčállima ja čállit álkis ja njuovžilis sáme giela
- máhtta analyseret journalisttalaš teavsttaid ráhkadusa, giela, stiilla ja sisdoalu
- diehtá manne njuovžilis ja rikkis giella lea ávkin journalistihkas
- máhtta gielain giellat

8 Oahpahan- ja oahppanvuogit

Logaldallamat, individuála hárjehusat ja bagadallamat ja ságastallamat. Studeanttaid bargguid analyseren ja árvoštallan ovttasráđiid lea dehálaš oassi oahpahasas. Studeanttat lohket iešheanálaččat lohkanmeari girjjálašvuoda ja artihkkaliid.

9 Gáibádusat beassat eksámenii

Studeanta galgá guorahallat muhtun journalisttalaš teavstta giela ja čállit unnimusat guokte 3–5-siidosaš journalisttalaš teavstta (omd. feature), mat biddjojuvvojit máhppii. Máhppa galgá dohkkehuvvot ovdalgo studeanta beassá eksámenii.

Studeanta galgá čuovvut muhtin árgabeaivve barggu vai gullá makkár sániid vuorraset geardi geavahit barggadettiin dahje vällje ovttá sámegiela čáppagirjjálašvuoda girjji (romána). Son čohkke dán dadjanvugiid ja sániid, mat sutnje leat apmasat, ja ráhkada alces sátnevuorkká.

Studeanta galgá leat maid ráhkadan ja buktán ovdan iežas sátnevuorkká.

Bargogáibádusaide gullet leat aktiivvalaččat mielde logaldallamiin ja buvttadit jeavddalačča geatnegahtton bargguid. Kurssa dohkkeheami gáibádussan lea unnimusat 80 proseantta oassálastin ja buot bargobihtát galget leat máhcahuvvon ja 80 proseantta dohkkehuvvon. Fágaoahpaheaddji dohkkeha gáibádusaid beassat eksámenii.

10 Eksámen

Studeanta lea geatnegahtton čađahit 4-beaivásaš ruovttueksámena mas lea sihke giellagáhtten ja mediagiella váldobargun.

Árvosániit addojuvvojit ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán. Eksámenat čađahuvvojit Norgga universitehta ja allaskuvlla lága ja Sámi allaskuvlla eksámennjuolggadusaid mielde.

11 Leago privatisttain vejolaš váldit dán oahpu?

Ii leat.

12 Kvalitehtasihkkarastin

Čujuhuvvo Sámi allaskuvlla kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvoštallanskovi oahpu loahpas. Ásahusdásis oahppu árvoštallojuvvo studeantaárvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágareportta vuodul.

13 Lohkanmearri

Gaski, Harald (1995): *Giella, árvoštallan ja movttiidahttin*. – cafe Boddu. Essayčoakkáldat 2. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 137–150. (24 s.)

Gaski, Harald (1998): *Máinnas (steapmi) ja dan birra*. – cafe Boddu. Essayčoakkáldat 3. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 31–40. (10 s.)

Gaski, Harald 2003: *Álbmotviisodat ja árbedieđut. Árgabeaivválaš poesia sátnevádjasiin, dajahusain ja árvádusain*. – Edel *Hætta Eriksen (doaim.) Árvvut. Árvo. Vierhtie. Samiske verdier*. Davvi Girji, 33–40. Kárášjohka.

- Gaski, Harald & Solbakk, Aage (doaim.) 2003: *Jođi lea buoret go oru. Sámi sátnevádjasiid vejolaš mearkkašupmi otné. ČálliidLágádus. Kárášjohka.*
- Gaup, Káren Elle 2001: *Girjjo-Gárjjo. Muitalusat, máidnasat, sátnevádjaset, árvádusat ja diiddat.* Davvi Girji. Kárášjohka.
- Vuolab, Kerttu (1995): *Riggodagaid botnihis gáldu – máidnasiid mearihis mearkkašupmi. –* cafe Boddu. Essayčoakkáldat 2. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 23–35. (13 s.)
- Vuolab, Kerttu (2001): *Sivdnidit máilmmi čállimiin.* Kreatiivačállin. Mánnggus. (22 s.)

VEAHKKENEAVVUT

- Omma, Helena 2014: *Gáiduma ja Vájssá boazosámiid guolgaterminologiiija.* Sámegeiela ja girjjálašvuoda mastergráda dutkamuš. Sámi allaskuvla. Guovdageaidnu.
- Magga, Arla 2017: *Dál de leat guovžžabađa cummán.*

Giellaoahpat:

- Aikio, Samuli (1994): *Oanádusat.* – Tearbmasympoosia raporta. S. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta
- Riektáčállinrávvagat* (2015), Sámediggi: <https://www.samediggi.no/Samedikki-birra2/Arkiiva-aigodat-2016-2017/Odasarkiiva/Riektacallinravvagat-girjehamis> (85 s.)
- Pope, Kirsten ja Máret Sára (2013): *Eatnigiella: Giellaoahpu váldogirji.* 3. hápmi 1. deaddileapmi. Kárášjohka, Davvi Girji-
- Nickel, Klaus Peter ja Pekka Sammallahti (2011): *Nordsamisk grammatikk.* Karasjok, Davvi Girji.
- Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk) Bind I.* Grammatikk. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Lappisk (samisk) ordbok.* Vol. I–IV. Oslo: Universitetsforlaget.
- Svonni, Mikael 2015: *Davvisámegeiella – sánit ja cealkagat.* Láidehus sámi lingvistihkkii, Giron, Ravda lágádus

Sátnegirjjit ja –listtut:

- Čoahkkintearpmat ja boazodoalloláhkásánit. Sátnelistu.* Gielladieđut 1/2003. Sámediggi.
- Guttorm, Gunvor ja Solveig Labba (2008): *Ávdnasis duodjin. Dipmaduodjesánit.* Guovdageaidnu, DAT.
- Guttorm, Inga (1982): *Girjelohkki sátnelistu.* Čáhcesuolu, Jår’galæd’dji Å/S.
- Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (2002): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Dáru-sámi/sámi-dáru sátnegirjjáš.* Guovdageaidnu, Sámediggi.
- Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš.* Guovdageaidnu, Sámi oahpahusráđđi, Sámi oahpponeavvoguovddáš.
- Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji.* Kárášjohka, Davvi Girji.

Stor norsk-samisk ordbok. Dáru-sámi sátnegirji. Kárášjohka, Davvi Girji 2000.

Láhkásánit - Lakisanasto. Máŋggus. Anár, Sámi giellaráđđi, Sámediggi.

Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis.* Kárášjohka, Davvi Girji o.s.

Nuohttuntearpmat ja pedagogalaš ja psykologalaš sátnelistu. Gielladieđut 2/2003. Sámediggi.

Sára, Máret 2007: *Sátnevádjaset.* Davvi Girji. Kárášjohka.

Sára, Máret 2009: *Sámi sátnevádjaset.* Davvi Girji. Kárášjohka.

Sammallahti, Pekka (1990): *Dihtorsánit.* Ohcejohka, Girjegiisá.

Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja.* Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy.

Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja.* Ohcejohka, Girjegiisá.

Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuoda- ja sosialsuorggi sánit ja dadjanvuogit.* Narvik, Jár'galæd'dji Å/S

Utsi, Egil (1986): *Anatomia.* Kárášjohka, Jár'galæd'dji Å/S

Vest, Jovvna-Ánde (2005): *Sámi synonymat.* 1. preanttus. Anár, Sámediggi.

Interneahtta, omd.:

Álgu - sámegeilaid etymologalaš diehtovuoddu: <http://kaino.kotus.fi/algu/>

Duodjesátnelistu (duodji > ordlister for duodji):

http://duodjeinstituhtta.com/duodjeinstituhtta/index.php?option=com_content

Giellagáldu sátnelisttut gávdnojit dáppe:

<http://www.giella.org/>

<https://satni.uit.no/termwiki/index.php/V%C3%A1ldosiidu>

Dán liŋkkas <http://www.giella.org/> gávdnojit maid muhtun sátnegirjijt

Guovdageainnu suohkana sátnelisttut:

<http://www.kautokeino.kommune.no/finnmark/kautokeino/kautokeinok2.nsf/id/A3D71CAF9DEB0C5B41256CF500542B90?OpenDocument>

Helse Nord gullevaš doahpagat davvisámegeillii: <http://www.helse-nord.no/satnelistu/category12586.html>

Juridihkalaš sátnelistu: <http://www.domstol.no/sa/Verktoy/Juridisk-ordliste---samisk/>

Mekanihkarsánit: <http://home.online.no/~sveilund/mek/meksan.htm>

Sámi giellalávdegotti tearbmalisttut (Giella, Sámediggi):

<http://www.giella.org/artikkel.aspx?AId=2370>

Sámi Giellatekno, Romssa universitehta: <http://giellatekno.uit.no/>

Sámi sátnevuorká: <http://www.risten.no>

Samiske termer / terminologiiija: <http://www.samit.no/termer.htm> Dán siiddus gávdnojit iešguđetlágan tearbmaliistut ja maiddái čállinrávagirji ja báikenamat.

Sátnelisttut Ruota bealde: <http://ordbok.sametinget.se/>

SEG Sámi juridihkalaš tearpmat: <http://sami-eg.custompublish.com/sami-juridihkala-tearpmat-samisk-juridisk-terminologi.285485-40770.html>

Suoma riikkabeaivesátnerádjju:

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Samuli Aikio: Šaddonamahusat:

<http://www.calliidlagadus.org/web/index.php?sladja=48&giella1=sam>

Riikkaid namat čieža gillii, Ruovttueatnan gielaide dutkanguovddáš (Kotus):

<http://kaino.kotus.fi/maidennimet/index.php?s=hakemisto&h=smi>

Kártasiiddut:

Suoma bealde: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>

Ruota bealde: <http://kso.lantmateriet.se/kartsok/kos/index.html>

Norgga bealde:

Norgeskart: www.norgeskart.no

finnkart.no

http://kart.finn.no/?finnkode=27761856&adType=LEISURE_SALE&title=Grindbutunet%2C+2960+R%F8n&mapType=finnvector&showPin=1&utm=174406&utm=6776815&geoa=8

Prográmmat:

Divvun-prográmma <http://divvun.no/>

Eará:

Tearbmablogga <http://tearbma.blogspot.com/>

Giella, liste for sprákdiskusjon <https://list.uit.no/sympa/info/giella>

Facebook: Ártegis ságat-joavku